

**Združenje žrtev okupatorjev
1941-1945 Kranj
Slovenski trg 1, p.p. 12
4000 Kranj**

**ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV
1941 – 1945 KRANJ**

**» O P T I M I S T «
št. 20**

N O V E M B E R 2007

ZDRUŽENJE ŽRTEV OKUPATORJEV
1941-1945 KRANJ, Slovenski trg 1
4000 KRANJ, p.p. 12
E-mail: zzokranj@siol.net

Tran.račun: 05100-8000057707
Davčna št.: 90541146
Tel./Fax.: 04/2373-553
<http://www.kranj.si/ZZO.1941-45>

OB IZIDU DVAJSETE ŠTEVILKE »OPTIMISTA«

Pred vami je dvajseta (20) številka biltena »OPTIMIST«.

Na naslednjih straneh lahko preberete vse, kar se je dogajalo v času od zadnje izdaje. Ena pomembnejših zadev je bila proslava, organizirana ob 10- obletnici delovanja Združenja, ki je prav lepo uspela. V kulturnem programu so sodelovale recitatorke (tri naše članice) in ansambel »Nikol ni prepozn«, ki je pričaral res prijetno vzdušje. Proslave so se, poleg članov, udeležili še: Veleposlanik ZRN v Ljubljani, dr. Götz, župan Mestne občine Kranj, dr. Perne, predsednik ZZB Kranj, g. Babič, in gostje iz Nemčije. Poročila in govori so objavljeni na naslednjih straneh.

Če kdo želi CD v celoti posnete proslave, jo lahko naroči v pisarni.

V tem obdobju nas je obiskala tudi skupina nemških zgodovinarjev, ki je v več državah (Avstrija, Italija, Slovenija...) proučevala partizanske odpore proti okupatorju. Skupaj z ZZB smo organizirali obiske nekaterih pomembnejših muzejev in spominskih obeležij.

Predsednik g. Kristan pa se je na povabilo župana mesta Nürnberga, udeležil odkritja spomenika žrtvam nacizma.

PLAČILO ČLANARINE:

Višina članarine za leto 2008 ostaja enaka in sicer: **11,00 evrov**. Bilten »OPTIMIST« pa **2,00 evra**. Skupaj torej **13,00 evrov**.

Lahko se plača tudi v 2 obrokih.

Plačevanje članarine poteka na isti način kot doslej. Kranjčani in okoličani lahko plačajo v pisarni, ostali pa preko transakcijskega računa : 05100-8000057707.

Ker je to zadnja izdaja biltena v letošnjem letu, naj vam že sedaj zaželimo:

LEPE BOŽIČNE PRAZNIKE

V NOVEM LETU 2008 PA MNOGE SREČE,
PREDVSEM PA OBILO ZDRAVJA
IN OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA

IZVRŠNI ODBOR

POROČILO

o delu in razvoju organizacije prvih 10 let, ki ga je napisal in na proslavi prebral predsednik Združenja g. Kristan

Glede na potrebe, izterjati odškodnine od okupatorjevih naslednic za vse slovenske žrtve nacifašizma, je bilo dne **21.8.1997 ustanovljeno Združenje žrtev okupatorjev 1941-1945 Kranj.**

To je bilo nujno, če smo hoteli vsaj poskusiti dobiti nekaj odškodnine, ker tega ni hotela storiti ne Vlada in nobena druga organizacija, ki vključuje žrtve nacifašizma.

Ko so bile narejene vse formalnosti ustanavljanja, smo pričeli s pripravami in sestavljati zahteve za odškodnine. Odškodninski zahtevek za ZRN smo pripravili in odposlali že 8.1.1998.

Prav tako smo poslali zahtevo tudi po odškodnini italijanski Vladi in sicer 22.9.1998 in, ker ni bilo možnosti, jo nismo veliko obravnavali.

Ko so nemške oblasti dobile zahtevo, je to povzročilo pravo paniko v sršenjem gnezdu. Vsi in vsak iz svojega zornega kota so hiteli govoriti kako, da so že vse plačali Jugoslaviji. Hiteli so pojasnjevati kako, da je posojilo tudi plačilo odškodnine, saj smo s tem zgradili razne objekte in infra strukturo.

O tem, da mi zahtevamo osebno odškodnino za prestano gorje in uničeno ter odvzeto premoženje s strani okupatorjev, pa ne slišijo in se delajo »francoze«. Vse izgovore in trditve smo zavrnilo na osnovi dokumentov.

Ker se reševanje našega zahtevka ni premaknilo, smo predmet, maja 1999, predali pristojnemu Sodišču v Bonnu, ob zahtevi za brezplačno obravnavo. To zahtevo so si potem podajala tudi ostala pristojna sodišča - do Ustavnega sodišča, ki je zahtevo zadnje zavrnilo. Naš predmet bi eno sodišče obravnavalo za 860.000,00 DM, medtem, ko bi drugo za isti predmet potrebovalo 21 Mio DM.

Medtem smo poskušali priti v poganja z Vlado ZRN (prišlo je do kratkega razgovora, 5.maja 1998 v Ljubljani).

Kakor z Vlado, so bila dopisovanja tudi z ostalimi zelo intenzivna. S predstavniki komisije za Peticije Bundestaga je prišlo 7. junija 2000 do krajšega razgovora v Berlinu.

Na pritiske Židov in ZDA, so skupaj pripravili »Zakon o skladu za poplačilo prisilnega dela«, kjer pa slovenskih žrtev, razen taboriščnikov, v začetku sploh ni bilo.

Na osnutek tega zakona smo podali nekaj amandmajev na najbolj pomembne člene, vendar ti amandmaji niso bili sprejeti.

Odškodnino po tem zakonu so dobili KZ taboriščniki in po raznih privatnih dogovorih, tudi nekaj izgnancev, ki so imeli potrebna potrdila.

Z našim odvetnikom smo poskušali vse, da bi ta določila v zakonu spremenili, a ni uspelo.

Po določilih zakona tudi ni več mogoče vlagati odškodninskih zahtevkov. Zato poskušamo z ekipo civilne družbe iz Kölna to določilo razveljaviti in omogočiti vsem žrtvam dosmrtno vlaganje odškodninskih zahtevkov (prva zahteva je bila zavrnjena, sledila je pritožba – še ni rešena).

Pritiski na Vlado in Bundestag se še vrstijo in poslanka Bundestaga ga. Ulla Jelpke je julija 2006 med 16. vprašanji o odškodninah žrtvam nacizma, postavila Vladi tudi dve o slovenskih žrtvah in njihovih odškodninah.

Odgovor Vlade je bil aroganten in ponižujoč ter opremljen z neresnicami. Ker vedo stališča naših »šlevastih«
Vlad, si to lahko privoščijo.

Mi smo jim nato poslali temu primeren odgovor. Sedaj snujemo, skupaj z nemškimi prijatelji, nove akcije, da poskušamo prebiti zid.

Poseben poskus pritiska na nemške oblasti je bilo odprto pismo, dne 8.1.2004, kjer smo naše zahteve po odškodnini podkrepili še z dodatnimi dokazi o naši upravičenosti. Žal na to pismo nismo nikoli dobili odgovora.

V Evropski Parlament smo 15.1.2007 poslali pritožbo zoper ZRN, ker slovenskim žrtvam noče plačati odškodnine. Prvi odgovor je bil negativen.

Že leto prej pa smo poslali pismo in prosili slovenske poslance v EP za pomoč, da bi morda lažje kaj dosegli, pa še na dva pisma nobeden odgovoril ni, zato smo prosili poslance drugih držav.

Ne oziraje se, kako se bo problem rešil, je obnašanje ljudi, ki smo jih slovenski volilci izvolili v najvišji organ ES, skrajno arogantno, kjer prodajajo meglo in jih narod, ki jih je izvolil, nič več ne briga. Višek cinizma pa kaže eden od poslancev, ki želi postati predsednik RS in hodi ves „meden“ po deželi in laže narodu. Močno upam, da mu veliko volilcev ne bo nasedlo. Za druge bodo pa prišle zopet volitve.

INFORMIRANJE NEMŠKE JAVNOSTI IN OBLASTI:

1.

Najprej sta dva prijatelja in podpornika iz Nürnberga postavila internetno spletno stran za nemško govoreče področje. Tu smo pričeli z objavami prispevkov naše problematike in naporih za uveljavitev poplačila odškodnine za slovenske žrtve nacizma od Vlade ZRN. Odzivi in reakcije raznih krogov so bili pozitivni in obširni.

2.

Na osnovi tega sodelovanja se je porodila ideja o izvedbi SIMPOZIJA na temo »OBSOJENI NA UNIČENJE«
in o kalvariji slovenskega naroda v času nacistične okupacije v času 1941-45. Simpozij je bil 23.11.2003 v Dokumentacijskem centru v Nürnbergu, ki je zelo dobro uspel v vseh pogledih.

3.

Na podlagi zelo dobro uspelega simpozija, se je porodila ideja o izdaji knjige na to temo za nemški prostor. Steklo je delo na pripravi materialov in pisanju besedil.

Akcija je zahtevala veliko angažiranega dela še posebej, ker nas za ta dela ni veliko, ki bi bili pripravljene na volontersko delo.

Knjiga »BREZPRAVNOST, IZGONI, UMORI« (Entrechtung, Vertreibung, Mord) obsega 348 strani in je bilo izdanih 800 izvodov. Izšla je pri založbi METROPOL Berlin. Predstavitve je bila v prostorih občine Nürnberg 3.4.2005 in je bila zelo pozitivno sprejeta, ker je edina v nemškem prostoru, ki obravnava to problematiko.

4.

Tudi občina Marburg je izdala knjigo za čas vladanja nacionalsocializma, ki obravnava dogodke iz tistih časov. Pri nastajanju knjige sem tudi sam sodeloval z različnimi prispevki podatkov in dogodkov. V knjigi je tudi prispevek naše izgnanke o življenju v tem mestu, ko je tam delala.

5.

Sodelujemo pri izdajanju informativne občasne revije iz Nürnberga (Zeitschriften) za področje Bavarske.

6.

V sklopu celotne razstave v Muzeju KZ Neuengamme, Hamburg, nam je uspelo, ob pomoči prijateljev iz Hamburga, postaviti manjši del razstave, poleg taboriščnikov, tudi splošno informacijo o kalvariji slovenskega naroda.

Sedaj se pogovarjamo o razstavi s celovito predstavitvijo.

7.

V maju 2007 smo v mestu Wernigerode v pokrajini Harz, postavili dokaj obširno razstavo in izvedli simpozij na temo »OBSOJENI NA UNIČENJE«. V tem kraju so bila tri taborišča s cca 500 slovenskimi izgnanci. V spomin in opomin smo v spominskem parku postavili tudi spominsko ploščo.

8.

Dne 30.8.2007 je bil v Hamburgu izveden simpozij na temo »Germanizacija in raznarodovanje slovenskega naroda v času 1941-1945«.

9.

Vodijo se tudi že razgovori z institucijami v Kölnu za postavitev razstave in širšega informativnega simpozija. Morda bo še kaj spremljajočega programa (prikaz filma, predstavitev knjige, itd.). Istočasno se vodijo tudi razgovori s predstavniki mesta Leverkusen za postavitev razstave.

10.

O dogodkih v Sloveniji od 1941-45 in naših naporih za poplačilo odškodnine slovenskim žetvam, smo naredili dva filma.

11.

Sodelujemo z različnimi novinarji, časopisnimi hišami, zgodovinarji, muzeji in arhivi, največ v Nemčiji, ker take domače institucije nimajo za to problematiko veliko interesa.

MILJON PROBLEMOV DOMA

Najprej je potrebno povedati, da smo žrtve nacifašizma globoko razočarani nad našimi Vladami, DZ in predsednikoma DRŽAVE.

Za rešitev naših problemov, razen leporečja, niso vsi skupaj storili NIČ. To je tudi glavni razlog ustanovitve našega Združenja.

Ob ustanovitvi so bili težki časi za Združenje, ker ni bilo sredstev in nagajanje nekaterih drugih organizacij je oteževalo delo.

Najprej smo pripravili pritiske na našo Vlado, da bi nam pomagala pri izterjavi odškodnin.

Medtem smo novembra 1997 DZ dali, preko poslanske skupin ZLSD, predlog za priznanje statusa žrtve vojnega nasilja za otroke vojne sirote, ki so izgubili oba starša. To so otroci, katerim so okupatorji in njihovi plačanci pobili starše in so ostali sami na svetu. Predlog je bil sprejet s sprejetjem Zakona. Kasneje se je ta kategorija razširila na enega starša. Vse skupaj pa ni bilo sprejeto tako, kot je bilo predlagano, vendar vsaj nekaj.

Tu se je zopet pokazalo, koliko je vredno življenje žrtve nacifašizma (200.000.- SIT na osebo), saj dobijo lovci za ustreljenega psa 500.000.- SIT.

Mi se še vedno trudimo, da bi država tem ljudem plačala vsaj še dodatno zdravstveno zavarovanje.

Ker po Zakonu o žrtvah vojnega nasilja (ZŽVN), št. 63/95 dobimo neko miloščino (povprečno 60,00 €) odškodnine, ki se ji pravi »renta« (to si plačujemo sami sebi), smo od Vlade zahtevali plačilo še materialne odškodnine. To pa zato, ker je noče pomagati izterjati od okupatorjevih naslednic. To zahtevo smo Vladi poslali novembra 2001. Ker se ni nič premaknilo, smo priložili osnutek Zakona.

Istočasno smo jih opozorili, če ne bo rezultata, bomo pred poslopjem Vlade organizirali protestni shod.

Ker rezultata še vedno ni bilo, smo 8.maja 2002, organizirali protestni shod članov in podpornikov. Rezultat shoda je bil, da je Vlada naslednji dan, 9.maja 2002, ustanovila Medresorsko komisijo, ki naj bi pripravila predlog za rešitev problema.

Med tem so bile formirane tri komisije, ki pa še do danes niso naredile NIČ.

Ker z Zakonom ni nič, poskušamo Vlado v krajših obdobjih na to opozoriti, kar pa ne pomaga.

Ugotovili smo, da smo slovenske žrtve nacifašizma ničvredna bitja, ki si ne zaslužijo povrnitve škode, ki smo jo utrpeli.

Da bi dobili poplačan dolg - ne pomaga niti dejstvo, da smo po prestani kalvariji v vojni, v povojnem času, poleg porušenih svojih domov, iz nič obnovili in zgradili DOMOVINO. Če tega ne bi storili, sedanji oblastniki ne bi imeli kaj zapravljeti in uničevati.

Za nas nobena Vlada ni bila kaj prida, je pa sedanja najslabša.

Ni pa problem podeljevanja »odškodnin« (nagrada) po Zakonu o povojnih žrtvah, ki jih na veliko delijo domobrancem, kvizlinškim plačancem in celo vojnim zločincem. Ni možno niti plačilo dodatnega zdravstvenega zavarovanja peščici otrok sirotam vojne, katerim so pomagali pobiti starše tisti, ki danes dobivajo (ali pa njihovi svojci) nagradne »odškodnine«.

Delijo se velike vsote nekim argentinskim povratnikom, ki so leta 1945 pobegnili. Zakaj, sami vedo!! Sedaj želijo sprejeti spremembo ZŽVN, da bi z Zakonom pokrili izplačila **nagrada**, pod firmo »odškodnin«, ki jih že izvajajo za kvizlinge.

Za nas, ki smo se vrnili leta 1945 na uničene in požgane domove, pa nismo pobegnili prostovoljno, pa še danes ni nobenega denarja – SRAMOTA.

Za nekaj oseb smo pomagali pridobiti odškodnino za prisilno delo od posameznih nemških institucij – mimo sklada za prisilno delo (IOM).

Podelili smo 5 priznanj za ČASTNE ČLANE in 3 priznanja ZA POSEBNE ZASLUGE.

Po potrebi izdajamo bilten »OPTIMIST«, kjer o pomembnejših zadevah obveščamo člane. Prav tako vse važnejše zadeve prikazujemo tudi na naši spletni strani.

Stalna skrb pa je, da pomagamo vsem, ki potrebujejo pomoč pri uveljavljanju svojih pravic.

**SLAVNOSTNI GOVOR na proslavi 10-let delovanja Združenja žrtev
okupatorjev 1941-1945 Kranj
Slavnostni govornik dr. Matjaž Kmecl**

V poročilu vašega predsednika o desetletnem delu Združenja je z bridkostjo in vsemi utemeljitvami zapisano, da tako imenovana visoka politika za vas v vsem tem času razen leporečja ni storila ničesar.

Zdajle me je sram zanjo in zase, ker tudi jaz ne morem nič – razen sporočiti svojo solidarnost z vami: skupaj z vašimi tukajšnjimi ter še posebej nemškimi prijatelji iz Nürnberga, Hamburga, Berlina, Marburga, Wernigerodeja, ki so živa priča tistega panevropskega in globalnega humanizma, brez katerega bi svet tako in tako že zdavnaj propadel.

Vsi skupaj ugovarjamo zoper surovi generacijski egoizem, za katerega pravzaprav pri tem gre – kot da se tega našega današnjega sveta prav nič ne tiče usoda in kalvarija poliztrebljene generacije izpred dobrega polstoletja. Kot da se z nami vse začenja in kot da nam je čas množico vojnih žrtev – od ukradenih otrok in kacetnikov do prisilnih delavcev in izseljencev – krivično in nadležno naplavil v naš svet in nam zdaj na silo visijo za vratom. Kot da ni to tista velikanska in tragična vojska talcev, ki je v najbolj črnem in nevarnem času zastavila svojo intimno srečo in pričakovanja za prihodnjo, današnjo, našo Evropo! Te brez njih pač ne bi bilo – bili so mrtva straža demokra-tične in prijazne, svetle Evrope. V vašem združenju vidim vsaj jaz eno od človeških

zgoditev in hkrati žrtvenosti takratnega evropskega upanja. Zdaj ste žal samo še množica človeških usod, polnih žalostnega občutka ogoljufanosti.

Kar se mi vseeno pri vsej 'zgodbi' zdi lepo, je nepopustljiva solidarnost ne tako maloštevilnih nemških prijateljev z vami. Navsezadnje bi se lahko potuhnil in se storili enako neuke in neumne kot številni naši sonarodnjaki, ki vidijo samo še povojni čas in ga neprestano merijo s kostmi in političnimi vzkliki. Ki prirejajo razstave o povojnem preganjanju duhovnikov pri nas, na razstavo o medvojnem preganjanju in iztrebljanju nekaj sto duhovnikov po vsej Sloveniji pa še pomislijo ne; ki si delijo komplimente in priznanja za nekdanjo protikomunistično kolaboracijo z nacifašizmom; ki žugajo vsakomur, ki ne verjame, da bi bili vojne žrtve, in tako naprej – zvržen in zasuknjen svet. V takšnem svetu seveda ni mogoče pričakovati človeške solidarnosti. Prav zato je odziv na vaše tegobe med nemškimi demokrati toliko dragocenejši.

Pred leti sem bil na ljubeljski slovesnosti v spomin na kacetniške graditelje predora; takrat se je – ne kriv ne dolžen, pač pa kot humanist – prišel tja za nacistične načine opravičevati Wagnerjev pravnik, to je pravnik znamenitega nemškega komponista Riharda Wagnerja. Ve se, da je bilo v družini daleč naokrog vse zaznamovano s hitlerjanstvom in da je bil Hitler njihov hišni prijatelj, ta mož z veliko začetnico pa je zmožgel toliko pravične človečnosti, da je sprejel vse skupaj

skoraj kot osebno krivdo. V družini je postal zato črna ovca, izobčenec, izvrgli so ga, na ljubeljski slovesnosti pa je deloval kot sama človeška svetloba – nekako tako, kot so se slišala opravičevanja in obžalovanja nič krivih in nič dolžnih državnih voditeljev v Rogu 1991; danes že zdavnaj pozabljena in preslišana – za politikantstvo pač neuporabna. - Priznam, na Ljubelju sem bil ganjen. Kako neskončno daleč od naših domačih manir!

Čas največkrat ni prijazen do pravičnosti; generacijski egoizem prireja in podreja zgodovino pa tudi pravičnost svojim lastnim potrebam in računom. – Pred časom me je razgledan in visoko izobražen mlajši kolega povsem resno vprašal, katera vojna je bila hujša – ali druga svetovna ali naša osamosvojitvena; jaz da bom že vedel, ker sem oboje doživel. Povedal sem mu, da seveda ni primere; naj samo prešteje mrtve, izgnane, streljane talce, porušene vasi in mesta, naj navsezadnje prešteje leta, za osebno trpljenje pa tako ni meril, da bi ga lahko kdorkoli izmeril – vendar ne vem, ali mi je verjel, mislim, da ne; danes pišejo zgodovino tistega in malo poznejšega časa mlečnozobi in obritoglavi mladi možje s hudim prizvenom konjunkturizma in politične agitacije. Tako kot sita vrana lačni ne verjame, ne verjame generacija obilja generaciji stiske.

Ta večni medgeneracijski nesporazum lahko premosti samo generacijski altruizem, odprti um in srce za drugega. Toda kako naj kaj tako plemenito presegajočega človek pričakuje od časov, ki jim vlada kapital in ki bolj od medsebojnega razumevanja cenijo pogoltnost?

Res pa je, da nikoli ne smemo dvigniti rok od resničnih idealov, med katere gre tudi pravičnost; ne smemo pristati na tako imenovano novo pisanje zgodovine, ki je samo lepši izraz za njeno potvarjanje; ne smemo po goebelsovsko pomavljati laži samo zato, ker lahko to komu koristi. Če bo tako imenovana Evropa brezskrbno pristala na take reči, bo začela hitro trohneti navznoter – sem pa gre tudi vaše vprašanje. Pred njim ni mogoče ignorantsko mižati. Ali pa pristanemo na negativne, vsem nam brez izjeme škodljive standarde. Če bo prihodnja Evropa spet kdaj zabredla – naj jo tega bog obvarje – v kaj takega, kar jo je doletelo pred tričetrstoletja, bomo krivi mi, naši rodovi, rodovi navdušeno združene, uspešne in demokratične Evrope, pač pa s slepo pego v gledanju na svoje ljudi. Ne bo videla in bo zmeraj manj videla, da je njena sreča vredna toliko kolikor velja sreča njenega najmanj srečnega državljana – po starem zdravniškem pravilu, da je ves organizem vreden toliko, kolikor njegov najšibkejši organ – *locus minoris resistentiae*.

Skratka, prišel sem vam povedat, da sem tudi jaz z vami; da sem solidaren z vašimi pravičnimi prizadevanji in da vam želim veliko uspeha; in to je vse, kar morem.

PODELITEV PRIZNANJ :

Na proslavi so bila podeljena naslednja priznanja:

1. “ČASTNI ČLAN ZDRUŽENJA” sta prejela:
Fava Rosa in Dr. Eckart Dietzfelbinger iz Nemčije
2. “ČASTNO PRIZNANJE” je prejel Franc Rovan
3. “ČASTNO PRIZNANJE in JAVNO ZAHVALO” je prejel Tone Kristan

Po končani podelitvi priznanj je ga. ROSA FAVA prebrala naslednje pismo:

Spoštovane dame in gospodje, drage prijateljice in prijatelji!

Zelo me veseli, da sem prisotna pri tako pomembni, a vendar malce žalostni obletnici. Pravzaprav združenje žrtev, ki zahteva odškodnino in priznanje zločinov, ki so bili storjeni nad njimi ne bi smelo 10 let obstajati. Prav zaradi tega, ker prilika, ob kateri smo se tukaj zbrali, ni ravno razveseljiva, je toliko bolj pomembno, da se med seboj dodobra spoznamo. Za vas tukaj iz Kranja in drugih krajev v Sloveniji je pomembno, da spoznate ljudi, kateri se z vami borijo proti arogantnosti in nepravilnosti nemške vlade. Prav tako je za nas Nemce pomembno spoznati ljudi in

njihove zgodbe o za nas abstraktnih zgodovinskih zločinih, ki so bili storjeni nad vami. S tem lahko pri odškodninskih zahtevkah resnično zastopamo vaš interes.

Verjetno se vas sedaj veliko sprašuje „kdo pa sploh tukaj govori?“. Zato bi rada na kratko pojasnila, kako sem prišla v stik z Združenjem Žrtev Okupatorjev Kranj. Ko sem poleti leta 2003 raziskovala usodo nekdanjih jugoslovanskih zapornikov za novo razstavo na spominskem mestu nekdanjega koncentracijskega taborišča

Neuengamme, sem na internetu naletela na spletno stran ZŽO in s tem spoznala germanizacijsko politiko nekdanje nacionalsocialistične vlade, ki mi do takrat ni bila poznana. Na vprašanje, ali lahko dobim nekaj informacij, sem dobila zelo obširen odgovor. Oktobra istega leta se mi je ponudila priložnost obiskati Slovenijo in se pogovoriti z nekdanjimi zaporniki v koncentracijskem taborišču Neuengamme, in sicer: Nado Verbič, Stanetom Tušarjem und Milošem Poljanškom. Na potovanju je g. Tone Kristan poskrbel, da sem se počutila kot doma. Vzpostavil je stik z omenjenimi osebami, mi priskrbel zelo raznoliko gradivo in mi veliko povedal o njegovem delu v Združenju Žrtev Okupatorjev Kranj. Pospremil me je tudi na sledeče kraje trpljenja: Begunje, ki so bile nekoč zapor za gestapovce, Brestanico, samostan, ki so ga nacisti uporabljali kot zbirališče ter na spominsko mesto na slovenski strani Ljubelja, ki je služil kot skladišče koncentracijskega taborišča Mathausen.

Tudi po mojem obisku v Sloveniji sva z g. Kristanom ohranila stike, tako da se je aprila leta 2005 udeležil konference v Berlinu, ki jo je organiziral AK Distomo in na kateri so sodelovali predstavniki združenj žrtev iz Grčije, Poljske, Italije in Srbije. Delovna skupina distomo prihaja iz Hamburga in se je na začetku svojega delovanja zavzemala za odškodninske zahteve ljudi iz grške vasice Distomo, v kateri so nacionalsocialisti pobili 218 ljudi ter požgali celotno vas. Delovna skupina je svojo podporo kmalu razširila – pravno, kakor tudi medijsko in politično – na žrtve drugih pokolov v Grčiji in Italiji. Zavzema se tudi za odškodninske zahteve vseh ostalih nacionalsocialističnih zločinov, kakor tudi kazensko preganjanje storilcev, kajti nemška vlada velikokrat ne stori prav ničesar.

Ne strinjamo se, da je s koncem zakona „Erinnerung Verantwortung Zukunft“ krivda, odgovornost in dolžnost Zvezne republike Nemčije kot naslednice „Tretjega Rajha“ odplačana, zmanjšana ali v kakršnikoli drugi obliki končana. Zakon veliko skupin ljudi in zločinov sploh ne upošteva – kar seveda sami najboljše veste. Vsote, ki so na razpolago so prenizke in niso v nikakršnem razmerju z dobičkom, ki ga so ga ustvarili nacionalsocialisti in od katerega sta profitirala tudi ZRN ter NDR. Odškodnina je bila izrecno humanitarno dejanje in ne obveza, ki bi sledila iz strojene krivde, vendar je še čas, da se stvari popravijo. Verjetno si lahko predstavljate, da naše mnenje ni v skladu z večino Nemcev.

V spomin se mi je vtisnil stavek g. Toneta Kristana, ki je nekoč dejal: „Če nas takrat ni bilo, nam danes tudi ni potrebno priti“, so bile njegove besede partnerjem iz Wernigerod, ki so bili pripravljene postaviti spomnisko ploščo ter organizirati prireditev z nekdanjimi izgnanci, vendar v mestu nikakor niso našli taborišč, v

katerih so bili nameščeni Slovenke in Slovenci. „Če nas takrat ni bilo, nam danes tudi ni potrebno priti!“ Ta stavek je smešen zaradi resnice, ki se skriva v njem in v nekaj besedah z ironično ostrino razkrije dilemo današnje nemške miselnosti: „Hočemo se spomniti in prevzeti krivdo, vendar abstraktno in simbolično, nenatačno in nepravilno. Bila so taborišča v Wernigerodah, vendar ni pomembno kje.“ Te stvari so lahko marsikomu neprijetne.

Ne mislite si, da hočem partnerje iz Wernigerod prikazati v slabi luči, kajti na koncu so veliko pomagali in z njihovo pomočjo smo na koncu določili točne lokacije treh taborišč. Odziv Wernigerod je tipični primer nemške politike: Zvezna republika je svetovna prvakinja in skoraj že izvoznica, kar se tiče spominov na preteklost: Spominska obeležja in spominska mesta, muzeji, razstave, knjige, filmi, cd-ji, dvd-ji in internetne strani. Vse te stvari dokumentirajo in nas spominjajo na zločine iz preteklost in v takšni veličini tega ne poznamo od nobene druge države. Nemčija ima državne in mednarodne dneve spomina, na katerih se politiki vedno znova zavedajo svoje odgovornosti. **Zunanjepolitično pa je stvar malenkost drugačna: Nemčija je tista, ki odloča, katere kriterije mora država izpolnjevati, da postane članica EU. Po drugi strani pa nekdanje žrtve ne smejo odločati o tem, da je Nemčija samo en del združene Evrope, kar zadeva poplačila odškodninskih zahtevkov. Ko stvari postanejo konkretne, kar zadeva pravnih in finančnih posledic storjenih zločinov, je z uradno razglašeno odgovornostjo konec.** Združenje Žrtev Okupatorjev Kranj sploh ne bi potrebovalo obstajati in pisati prošnje na različne nemške institucije, če temu ne bi bilo tako.

Člani AK Distomo občudujemo vaš vloženi trud in zelo spoštujemo, kar ste storili v zadnjih 10 letih: v **60 letih** v Nemčiji nikomur ni uspelo storiti toliko kot vam v 10! Pri tem se morate ukvarjati tudi z uporom v lastni družbi in s strani lastnih politikov. Zaslužite si naše globoko spoštovanje!

Danes sem tukaj tudi zaradi priznanja, ki mi bo podeljeno – to dejanje hvaležnosti in spoštovanja bi rada delila tudi s prijatelji iz delovne skupine AK Distomo – žal se drugi člani obletnice niso mogli udeležiti. Brez njih nam ne bi uspelo to, kar hočemo sedaj skupaj uresničiti: Posneti dokumentarec in pripraviti razstavo v Hamburgu, na spominskem mestu, kjer je nekoč stalo koncentracijsko taborišče Neuengamme. Vse to naj bi postal pedagoški projekt, ki bi vključeval srečanje mladih Hamburga z nekdanjimi izgnanci. Upajmo, da nam bo skupaj uspelo in se naslednjic ne bomo spet srečali na „obletnici“ kot danes, ampak ob bolj veseli priliki. Najlepša hvala.

RAZMIŠLJANJE - Alojz-Slavko Kunej iz Krškega (15.9.2007)

Vse priznanje si zasluži Združenje žrtev okupatorjev 1941-45 Kranj, ki si že dalj časa prizadeva z raznimi oblikami aktivnosti, predstaviti nemški javnosti in institucijam, izgnanstvo Slovencev med II. svetovno vojno.

S tem pri njih vzbuja slabo vest in krepi zavest o zločinskem nacizmu, ki se je odločil načrtno iztrebiti Slovence, kot narod.

Že dalj časa načrtovano raznaradovanje Slovencev, kot nepotrebne rase, so nacisti udejanjali z izgonom skoraj 60.000 Slovencev in zaplembo premoženja v korist III.

Rajha z namenom, ponemčiti maloštevilne, ki bi izpolnjevali rasno-politične kriterije in z naselitvijo Nemcev, onemogočiti obstoj slovenske narodnosti.

Večini pa je bila namenjena usoda brezpravne raje in cenene delovne sile. Tako bi v primeru zmage nacifašizma za vedno bila izbrisana slovenska beseda in zamrla slovenska pesem- slovenski narod bi postal zgodovina.

To je in mora biti bistvo našega zavedanja vedno, ne samo takrat, ko se z bolečino v srcu spominjamo kalvarije izgnanstva. Žal se tega premalo zavedamo. Zato nobena, še tako velika denarna odškodnina ne more nadomestiti tega, kar smo doživljali v izgnanstvu.

Toda načelo pravičnosti in odgovornosti, katerima je človeštvo zavezano, nas zavezuje, da danes ponovno in odločno opozorimo Vlado in Parlament ZRN na dosledno izpolnitev Resolucije OZN z dne 11. dec. 1946, po kateri so agresorske države dolžne plačati vojno škodo žrtvam vojne. Žrtve vojne so dejansko vsi, ki so bili izpostavljeni različnim vojnim dejanjem, izgnanci in drugi taboriščniki pa so žrtve naznaradovanja, rasne segregacije in nasilja z vsemi posledicami povzročene materialne in eksistenčne škode.

Upravičeno so izgnanci in begunci, na svojem množičnem zborovanju 4. julija 1971 na gradu Rajhenburg, sprejeli Listino z jasnim sporočilom: "Za ZRN plačilo vojne odškodnine ni in ne more biti zgolj gmotno vprašanje. Nesporno je to moralno vprašanje, katerega ugodna rešitev bo omogočila razločevanje med dvema Nemčijama – sedanjo demokratično in ono drugo, ki je povzročila toliko gorja in zločinov."

Izogibanje tej mednarodno-pravni in moralni obveznosti do žrtev nacizma, poraja dvom v verodostojnost demokracije in ugleda Zvezne Republike Nemčije.

KRATKO OBVESTILO

Ponovno vas obveščamo, da je po Zakonu DURS (Davčna uprava RS) določeno, da mora vsak, ki je obvezen obračunati dohodnino, dolžan podariti katerikoli organizaciji civilne družne 0,5% od obračunane dohodnine. Če tega ne storite sami, bo omenjeni znesek porabila država.

Ker je na spisku upravičencev tudi naša organizacija (**davčna št.: 90541146**), vas vljudno prosimo, da se pri opredeljevanju odločite za nas. Zelo se priporočamo, da to storijo tudi člani vaše družine in prijatelji. S tem prispevkom bomo vsi skupaj pomagali naši organizaciji, da bo lažje delovala.

Vsi davčni zavezanci imajo še čas, da spremenijo, podajo, dopolnijo ali prekličejo dosedanjo svojo dohodninsko donacijo, kar lahko uredijo na svoji davčni enoti.

ZA ZAKLJUČEK ŠE NEKAJ MISLI predsednika Združenja:

1. Ker je povprečna starost naših članov krepko čez 80 let in so tudi vedno večje zdravstvene težave, ki onemogočajo vedno aktivno izvajanje raznih nalog, zato je vedno težje izvajati predvidene in potrebne naloge.
2. V kolikor želimo izvesti vse naloge, ki smo si jih zadali, je nujno potrebno spremeniti organizacijo dela v sestavi Združenja in to na profesionalnem nivoju. Dejstvo je, da zadanih nalog z onemoglimi člani ne bo mogoče izvesti. Zelo veliko škoda pa bi bila, če se delo po programu ne bi nadaljevalo, ker je bilo do sedaj vložena res veliko truda in sredstev. Tako je nadaljevanje del nujno, da se dokončajo, ker označujejo zgodovino trpljenja slovenskega naroda. Pri tem pa lahko še živeči udeleženci te kalvarije sodelujemo in jo usmerjamo. Ne moremo pa je več aktivno izvajati. Zato potrebujemo sredstva za redno zaposleno osebo, ki bo te naloge izvajala z našim sodelovanjem.
3. Ker vojni zločini ne zastarajo, imamo žrtve vojnega nasilja pravico, da izterjamo odškodnine za, od okupatorjev, povzročeno škodo in na tem je treba delati, pa če je bo deležna le še peščica preživelih ljudi.
4. Za to leto predvidena Skupščina, bo spomladi 2008 na kateri bomo odločili, kako naprej. V vsakem primeru se bom takrat umaknil s svojega položaja in funkcije, ker je prišel čas za umik (dovolj je 17 let skupnega volonterskega dela na tem področju) in predlagam, da razmislite o osebi, ki bo nadaljevala, ob IO, moje delo. Sam bom dokončal začete **posebne** projekte.
5. Glede na dosedanje delo in predvideno nadaljevanje, želim k še tesnejšemu sodelovanju povabiti vse žrtve vojnega nasilja in njihove potomce, ne oziraje se, kje prebivajo in kje so vključeni. Naša generacija je v glavnem naredila, kar je bilo v težkih pogojih možno. Sedaj smo ostareli in moči nam pešajo. Če pa želimo s tem nadaljevati, pa so potrebne mlajšemoči. Tudi sam se bom v naslednjem letu umaknil in želim na tem mestu nekaj mlajšega, da bo delo teklo v dosedanjem tempu naprej - RAZMISLITE.

ZAHVALA DONATORJEM

Tudi v letošnjem letu nam je kar nekaj donatorjev nakazalo sredstva za lažje delovanje organizacije in sicer:

AERODROM LJUBLJANA-Brnik, MERKUR Kranj, MESTNA OBČINA MARIBOR, OBČINA HRPELJE-KOZINA in OBČINA KRŠKO.

Še enkrat se jim ob tej priliki iskreno zahvaljujemo.

Prosimo vse člane in njihove sorodnike, ki imajo smisel za pisanje, da opišejo svoje spomine na tiste krute čase in nam le-te pošljejo.

SPOMINI, KI NAJ SE ZAPIŠEJO IN SE NE SMEJO POZABITI

Svoje spomine je zapisal **Janko Žnidar iz Hrastja** pri Kranju

Grenki spomini na moje otroštvo

Moji spomini na rano otroštvo so boleči in nič kaj veseli. Komaj sedem letnemu fantu so se mi vtisnili globoko v spomin in mi pustili trajen pečat za kasnejše življenje.

Rodil sem se 16.1.1943 v Zg. Gameljnah, Janezu in Mariji Žnidar. Bil sem najstarejši izmed štirih otrok, ki smo odraščali v vasici Rašica pod Šmarno goro.

Poleti 1941 se je v bližnjih gozdovih oblikovala Rašiška četa, ki je začela biti organiziran boj proti okupatorju. V njen so bili borci in borke iz Rašice in okoliških vasi. Da bi odpor slovenskega ljudstva strli, so fašistične tolpe sklenile požgati vas.

Bilo je 20.9.1941, okrog druge ure ponoči, ko so nemški vojaki vdrli v našo vas. Z glasnim tolčenjem po vratih, so mami in očetu ukazali, naj takoj oblečeta otroke, vzameta najnujnejše stvari in zapustita hišo. S seboj smo lahko vzeli 10 kg osnovnih stvari na osebo. Vse vaščane so zbrali na sredi vasi, kjer so nas prešteli in popisali. Natrpali so nas na tovornjake in odpeljali v zbirno taborišče Škofovih zavodov v Šentvid. Izpraznjeno in izropano vas pa so nato požgali.

V Šentvidu smo ostali dober teden, ko so nas Rašičane ločili – nekatere so odpeljali v gorenjske zapore (Šk. Loko in Begunje), druge pa z vlakom v Rajhenburg – Brestanico, kjer je bilo zbirališče beguncev iz vse Slovenije. Tu so nas sovaščane dokončno ločili. Nekateri so odšli v Bosno, drugi na Hrvaško. Našo družino so po treh tednih odpeljali v Slavonsko Požego, od tam pa po nekaj (zelo težkih) tednih, naprej na Grubično polje. Tu pa so nas z vozovi sprejeli domačini iz velikega Grđevca in nas odpeljali na svoje domove.

Čeprav brez svojega premoženja, smo s svojimi rokami pomagali k preživetju vojnih dni. Kmalu smo se vživeli. Družina je sicer prišla tja skupaj, toda oče Janez se je kmalu priključil borcem 15.Virovitiške Brigade tako, da smo se z mamo prebijali sami. Spominjam se, kako ponosen je bil oče, kot vodja kurirjev tamkajšnjega okraja. V nekem napadu je bil oče ranjen in je prišel na zdravljenje »domov«. Tu je tudi ostal, vendar ni miroval. Kmalu je postal predsednik vasi Vel. Grđevac in okrajni obveščevalec.

V Slovenijo smo se vrnili julija 1945, popolnoma brez vsega. Oropani brezskrbnega otroštva, toda živi – smo pogumno stopili svobodnemu življenju nasproti.

Čas teče, spomini bledijo – a rane težke bolečine še kdaj zakrvavijo.

Življenje je zabrisalo sledi grenkobe, ki pa ob obletnicah, kot kaplja pelina pogrenijo vsakdan. Ko je bila pred kratkim 60-letnica požiga rodne vasi Rašica, je spet stekla solza spomina, a jo je posušil pogled na brezskrbne razigrane vnuke z željo, da ne njim, ne njihovim potomcem, ne bi bilo potrebno doživljati podobnih grozot.